

Již před řadou let byl vysloven názor, že by bylo prospěšné pro zkvalitnění vědomostí, návyků a dovedností do procesu přípravy velitelů a jednotek pevně začlenit výcvik na simulátorech. V souladu s tímto záměrem bylo v Armádě České republiky (AČR) zahájeno budování simulačních středisek pro přípravu specialistů různých vojenských odborností. Ve prospěch mechanizovaných a tankových jednotek, k jejich zdokonalování, byla určena dvě simulační střediska. V Brně bylo zřízeno středisko pro stupeň velení prapor a výše, ve Vyškově středisko pro velitelské stupně do roty včetně.

V průběhu tohoto procesu se zcela zásadním způsobem změnily podmínky pro obranu České republiky tím, že skončila povinná základní vojenská služba a AČR se stala plně profesionální. Na základě této změny byl vysloven předpoklad, že význam simulačních technologií v procesu přípravy vojenských profesionálů se bude neustále zvyšovat.

V současnosti bychom již těžko hledali někoho, kdo by pochyboval o prospěšnosti využívání simulací v přípravě vojenských profesionálů. Po několika letech získávání zkušeností provádění výcviku v simulačních střediscích lze konstatovat, že tzv. „simulace“ získávají své pevné místo především v procesu přípravy specialistů, velitelů a jednotek.

Výše uvedená simulační střediska jsou již v provozu několik let. Je proto možné a žádoucí, na základě získaných praktických zkušeností, nejen průběžně hodnotit úspěšnost těchto středisek a dosahované výsledky, ale také navrhovat možné směry dalšího rozvoje.

Současný stav

Na základě získaných zkušeností lze hodnotit využívání obou simulačních středisek v procesu přípravy velitelů a mechanizovaných jednotek jako možnost, kterou zatím řada velitelů opomíjí. Přitom je zřejmé, že se nejedná o pouhé zpestření samotného procesu přípravy. Využívání simulačních technologií má spoustu nezpochybnitelných kladů. Jedním z nich je velká variabilnost simulovaných taktických situací, což přispívá k rozvoji taktického myšlení cvičících, a zároveň zabráňuje vzniku šablonovitého řešení taktických situací. Dalším kladem je možnost záznamu procvičované situace, na kterém je možné naprosto objektivně vyhodnotit činnost nejen celé jednotky, ale i každého jedince, včetně uskutečněné komunikace (vydávání povelů, upřesňování úkolů, apod.), což přispívá k lepšímu pochopení procvičované tematiky. V neposlední řadě lze mezi klady využívání simulací zařadit ekonomičnost, což znamená finanční úsporu nejen za pohonné hmoty a střelivo, ale i za provoz, údržbu a opravy bojové techniky.

Odpověď na otázku, proč velitelé opomíjejí zařazovat výcvik na simulátorech do procesu přípravy svých jednotek, je až překvapivě prozaická. V první řadě je to přirozená obava z něčeho nového, odlišného od toho, co člověk doposud využíval. Za další je to skutečnost, že velitelé nemohou osobně ovládat simulátor, ale pouze prostřednictvím operátorů simu-

lačního střediska. V neposlední řadě je to nutnost zpracovávat řadu materiálů navíc, oproti klasickému výcviku na posádkovém cvičišti.

Tyto názory v podstatě potvrdily i závěry dotazníkového šetření, které bylo provedeno u útvarů mechanizované a tankové odbornosti, které již mají vlastní zkušenost z využívání simulátorů. Z výsledků tohoto šetření vyplývá, že přibližně třetině respondentů tyto skutečnosti vadí a to je odrazuje. Rovněž z rozhovorů s řídicími funkcionáři útvarů vyplynulo, že řada velitelů jednotek, především z časových důvodů pro zpracování nezbytné dokumentace, upřednostňuje klasický výcvik na posádkovém cvičišti před výcvikem na simulačním středisku.

Tak jak bylo uvedeno, tento názor vyjádřila přibližně jedna třetina dotázaných. Druhá třetina k těmto otázkám zaujala neutrální postoj a poslední třetina dotázaných s těmito názory nesouhlasí, tedy překážky jim nevadí. Jednotky těchto velitelů pak patří k těm, které simulátory v procesu přípravy pravidelně využívají.

V současnosti je před každým zaměstnáním na simulačním středisku nutné provést dohovor, ve kterém se uvádí:

- ☐ termín cvičení,
- ☐ jednotka která bude cvičit,
- ☐ řídicí zaměstnání,
- ☐ téma zaměstnání,
- ☐ terén ve kterém bude cvičení probíhat,
- ☐ předpokládaný počet cvičících,
- ☐ organizace výcviku,
- ☐ věžová čísla simulátorů, které budou využívány a
- ☐ další zařízení simulačního střediska, která plánuje velitel využít.

V druhé části dohovoru se velitel jednotky zavazuje k dodání konkrétních dokumentů v konkrétních termínech, což znamená zpracovat:

- ☐ oleáty (schémata) s přesným zákresem učebních úkolů,
- ☐ plán řízení cvičení,
- ☐ požadavky:
 - ☐ na vjezd vozidel,
 - ☐ na vstup do kasáren a
 - ☐ případně i na ubytování.

Již z pouhého výčtu dokumentů je zřejmé, jak časově náročné je jejich zpracování a co vše musí velitel udělat ještě před zahájením samotného cvičení. V této chvíli je určité každému pochopitelné z čeho rezervovaný přístup velitelů jednotek k využívání simulátorů pramení, protože před výcvikem na posádkovém cvičišti žádný dohovor tohoto rozsahu provádět nemusí.

Je za současného stavu tedy možné dosáhnout toho, aby všichni velitelé jednotek pravidelně zařazovali do procesu přípravy svých podřízených využívání simulátorů? Jedno vojenské řešení se přímo nabízí – direktiva. Prostě se to velitelům nařídí a ti jsou povinni rozkaz splnit. Osobně si myslím, že by tato varianta situaci nevyřešila, spíše by prohloubila nechuť simulátory využívat. Jako vhodnější řešení se nabízí varianta usnadnění přípravy cvičení na simulátorech, a to nejen pro velitele jednotek, ale i pro pracovníky simulačních středisek.

Kromě rozsahu zpracovávaných dokumentů je nezbytné vzít v úvahu rovněž časové hledisko. V současnosti je třeba k době potřebné na zpracování podkladů od velitelů jednotek připočítat dobu nutnou pro operátory simulačního střediska na zpracování předložených podkladů do formy tzv. „scénáře“. Jedná se o tzv. „vlození“ dat do simulačního systému jehož výsledkem je „výchozí taktická situace“. Pod tímto pojmem se rozumí základní rozmístění jednotek a prostředků jak vlastních, tak protivníka. Tedy stav nutný k tomu, aby konkrétní zaměstnání mohlo být zahájeno.

Následně, v průběhu konkrétního zaměstnání, je možné původní data upravovat. To představuje možnost simulovat různé druhy podpory ze strany nadřízeného, nebo naopak úderu ze strany protivníka. Tyto úpravy je možné provádět na základě pokynů řídicího cvičení s ohledem na dosahované výsledky cvičících. Doba potřebná k přípravě „výchozí taktické situace“ se aktuálně pohybuje v řádu několika dnů, podle náročnosti situace a podle stupně cvičící jednotky (četa, rota).

Vezmeme-li v úvahu, že cvičení pro stupeň rota, tak aby bylo možné procvičit naplánovanou tematiku a dosáhnout stanovených cílů – osvojení požadovaných dovedností, včetně konkrétního vyhodnocení – trvá několik dní. Připočteme-li dobu nezbytnou na dopravu cvičící jednotky do simulačního střediska a zpět do posádky. Je možné obecně uvést, že doba potřebná k takovému cvičení je jeden týden (5 pracovních dní), tak jak je uvedeno v následující tabulce.

Den	Pondělí	Úterý	Středa	Čtvrtek	Pátek
Činnost	Příjezd do simulačního střediska a ubytování.	Provedení nácviku v ovládání simulátorů a zahájení cvičení.	Procvičování naplánované tematiky s cílem získat požadované návyky.	Procvičování naplánované tematiky s cílem získat požadované návyky.	Provedení vyhodnocení, úklid pracovišť a návrat do posádky.

Připočteme-li dobu potřebnou na přípravu „výchozí taktické situace“, což je aktuálně rovněž několik dnů. Lze dojít k výsledku, že na cvičení pro stupeň rota je nutné vyčlenit dva týdny. Uvedený výsledek tedy umožňuje i při 100% využití časových možností simulačního střediska uskutečnit v průběhu jednoho roku pouze 26 cvičení pro stupeň rota. Tento počet však nezaručuje všem rotám ani dvě cvičení takového typu v průběhu jednoho roku. Takovýto stav lze označit za nedostačující. Aktuální situace, kdy ne všichni velitelé využívají v procesu přípravy svých podřízených simulátory, paradoxně vyhovuje současnému stavu.

Je však vůbec možné dát do souladu požadavek intenzivnějšího využívání simulátorů v procesu přípravy mechanizovaných a tankových jednotek na straně jedné, a zároveň nepřekročit počet týdnů v jednom kalendářním roce na straně druhé?

Možnosti řešení současného stavu

Nejjednodušším řešením současného stavu by bylo vybudování dalšího simulačního střediska čímž by se znásobily kapacitní možnosti tak, aby pokryly potřeby jednotek. Realizace této varianty je však málo pravděpodobná vzhledem k nutnosti výrazného navýšení finančních prostředků.

Další variantou řešení současného stavu by mohlo být navýšení počtu příslušníků simulačních středisek tak, aby bylo možné cvičit tzv. „na směny“. Tímto způsobem by bylo možné navýšit kapacitní možnosti simulačních středisek tak, aby pokryly potřeby jednotek. Rovněž

realizaci této varianty nepovažují za pravděpodobnou vzhledem k nutnosti úpravy tabulkových počtů pracovníků simulačních středisek, což by v konečné fázi vedlo také k nutnosti navýšit finanční prostředky, tentokrát na mzdy.

Přijatelným řešením, jak již bylo uvedeno, se tedy jeví usnadnění = zkrácení přípravy cvičení na simulátorech. Zamýšleným usnadněním by bylo možné z pohledu pracovníků simulačního střediska zkrátit dobu potřebnou pro tvorbu „výchozí taktické situace“ na straně jedné a předpokládám získat větší ochotu z pohledu velitelů k využívání simulací v procesu přípravy jednotek na straně druhé. Tuto variantu je možné uskutečnit bez nutnosti navýšování finančních prostředků nebo úpravy tabulkových počtů pracovníků simulačních středisek. Tedy realizaci této varianty by nemělo nic překážet?.

Samotné usnadnění přípravy cvičení na simulátorech je možné realizovat zpracováním pomůcky pro velitele jednotek tak, aby měli k dispozici jasný a přehledný návod jak postupovat při přípravě cvičení na simulátoru. Součástí této pomůcky bude nejen chronologický postup při přípravě zaměstnání na simulačním středisku s uvedením možných variant zpracování jednotlivých dokumentů, ale i základní informace o možnostech a vybavení simulačního střediska ve Vyškově. Každý velitel, který bude chtít uskutečnit cvičení na simulátoru, bude mít tedy jasný návod jak takové zaměstnání připravit.

Na uvedenou pomůcku by mělo navazovat „Album výchozích taktických situací“ (dále jen Album). Možné členění tohoto Alba je do čtyř tematických oblastí označených velkými písmeny následovně: útok – A, obrana – B, přesuny – C, ostatní – D (do této oblasti by mohly být zahrnuty situace z tematiky jiných taktických činností, přípravy do misí, apod.). Samozřejmě by byla aktualizace zpracovaného Alba a jeho rozšiřování o další témata podle úprav Programů přípravy a měnících se potřeb cvičících jednotek.

Každá tematická oblast by měla obsahovat několik základních výchozích taktických situací, které by vycházely z Programů přípravy mechanizovaných a tankových jednotek (dále jen Programy) Prog-1-3/M a Prog-1-3/T. To znamená, že ke každému konkrétnímu tématu z těchto Programů, u kterého je v metodických pokynech uvedeno, že je vhodné provést cvičení na simulátoru, by byla zpracována „výchozí taktická situace“.

Tato situace bude zadána do simulačního systému a uložena jako „scénář“ pod označením konkrétního cvičení. Tedy velitel, který by připravoval dané cvičení na simulátoru, nebude muset zpracovávat řadu dokumentů, ale pouze by si vybral z Alba tu, která by mu nejvíce vyhovovala. Pracovníkovi simulačního střediska by upřesnil označení „scénáře“ = „výchozí taktickou situací“.

Bude-li tedy chtít procvičovat např. obrannou tematiku, uvede při dohovoru pracovníkovi simulačního střediska, že požaduje připravit „scénář“ např.: „B-3“. To bude představovat usnadnění práce nejen pro konkrétního velitele, ale i pro pracovníky simulačního střediska. Zároveň tento způsob zkrátí přípravnou část cvičení, protože daný „scénář“ („výchozí taktická situace“) již bude vložena do simulačního systému. Možno uvést, že se bude jednat o zkrácení podstatné, protože ze současných několika dní, potřebných od upřesnění podkladů od řídicího zaměstnání k vytvoření „scénáře“ se bude jednat pouze o čas potřebný k uvedení již nahraného „scénáře“ do aktivní podoby. Tedy místo současných dnů se bude jednat o pouhé minuty.

Tímto způsobem by bylo možné zkrátit celkovou dobu na jedno cvičení pro stupeň rota ze dvou týdnů na jeden. Tím by byl vytvořen časový prostor, který umožní ve stejném časovém období uskutečnit dvojnásobný počet cvičení. Toto množství cvičení by mělo být dostatečné

nejen k pokrytí potřeb mechanizovaných a tankových jednotek, ale ještě by měl zůstat prostor pro potřeby odborných kurzů a studentů Univerzity obrany.

Porovnání časového průběhu a obsahu přípravy a provedení cvičení na simulátorech v původní a navrhované variantě uvádím v následujících tabulkách:

den	1.pondělí	1.úterý	1.středa	1.čtvrtek	1.pátek	2.pondělí	2.úterý	2.středa	2.čtvrtek	2.pátek
současný stav	ujasnění podkladů	příprava scénáře	příprava scénáře	příprava scénáře	kontrola scénáře	příjezd a ubytování	průběh cvičení	průběh cvičení	průběh cvičení	hodnocení a odjezd

den	1.pondělí	1.úterý	1.středa	1.čtvrtek	1.pátek	2.pondělí	2.úterý	2.středa	2.čtvrtek	2.pátek
možný budoucí stav	příjezd, ubytování a nahrání scénáře	průběh cvičení	průběh cvičení	průběh cvičení	hodnocení cvičení a odjezd	příjezd, ubytování a nahrání scénáře	průběh cvičení	průběh cvičení	průběh cvičení	hodnocení cvičení a odjezd

Závěr

Závěrem je třeba zdůraznit velký klad navrhované varianty řešení současného stavu možnosti využívání simulačních středisek. Představená varianta je totiž realizovatelná bez nutnosti upravovat výši finančních prostředků nebo změny tabulek počtů příslušníků simulačního střediska. Lze předpokládat, že realizací této varianty bude vytvořen časový prostor pro větší počet cvičení, a zároveň budou odstraněny překážky, které byly doposud pro některé velitele důvodem k tomu, aby simulační střediska nevyužívali. Prezentovanou variantu lze hodnotit jako všeobecně prospěšnou především proto, že by měla přinést:

- ❑ usnadnění práce pro velitele jednotek (místo shánění informací a zpracovávání řady dokumentů si pouze vyberou z již zpracovaných),
- ❑ urychlení přípravy cvičení pro pracovníky simulačního střediska (místo zdlouhavého vkládání dat do simulačního systému při tvorbě „scénáře“ pouze vyvolají „scénář“ již uložený),
- ❑ získání pevnějších návyků pro účastníky cvičení (jestliže je nějaká činnost prováděna opakovaně, vícekrát, je prokázané, že se vytváří pevnější návyky než u činnosti, která byla provedena pouze jednou).

Všechny uvedené informace a návrhy jsou samozřejmě chápány jako doporučení pro velitele jednotek, kteří ještě nemají dostatek vlastních zkušeností s využíváním simulátorů nebo pro velitele, kteří z jakýchkoliv důvodů nebudou mít dostatek času potřebného pro přípravu podkladových dokumentů.

Pokud si velitel, který již má vlastní zkušenosti z přípravy a řízení cvičení na simulátoru, ze zpracovaných variant nevybere, nebo bude chtít pro svou jednotku připravit cvičení speciální, nikdo mu v jeho aktivitě nebude bránit. Musí však počítat s tím, že celá příprava bude probíhat tak jako doposud, tedy čas se prodlouží. Tuto skutečnost by měl velitel zvážit a oznámit nejpozději při plánování využívání simulačního střediska, aby bylo možné s tímto faktem počítat při přidělování UVZ a nedocházelo k narušování průběhu přípravy jiných jednotek.

Literatura:

Ing. Václav SUCHÝ, Ing. Vratislav TRLICA. *Příprava a řízení zaměstnání mechanizovaných a tankových jednotek na simulátoru*. Praha: AVIS, 2008, ISBN 978-80-7278-455-4.